

Dato: 3. juli 2026
Fra: Sikt, Divisjon for utdanning
Saksbehandler: Kjartan Iversen, Karen Sikkeland, Geir Vangen
Til: FS-kunder og produktråd

Oppsummering fra referansegruppe for informasjonsmodell for studieprogram

Bakgrunn

Høsten 2025 sendte Sikt på høring et forslag til ny informasjonsmodell for studieprogram i FS. Høringen viste at forslaget dekket mange behov, men avdekket også at noen problemstillinger krevde videre utredning i samarbeid med sektoren.

De viktigste uavklarte spørsmålene var:

- Hvordan håndtere opptak til spesialiseringer som i dag registreres som studieretninger eller klasser innenfor ett studieprogram?
- Hvordan håndtere heltid/deltid og norsk/engelsk som tilbudsegenskaper uten at utdanningen må opprettes flere ganger?
- Hva er sammenhengen mellom kapasitet, finansiering og studieplasser i den nye modellen?

For å svare på disse spørsmålene opprettet Sikt en referansegruppe med bred kompetanse fra sektoren. Gruppen hadde tre digitale møter i perioden mai–juni 2026.

Referansegruppens sammensetning

Referansegruppen bestod av følgende deltakere:

- Sven Petter Næss, Norges musikkhøgskole (NMH)
- Håkon Erikson, OsloMet
- Jonny Roar Sundnes, Universitetet i Oslo (UiO)
- Berit Kletthagen, Universitetet i Innlandet (INN)
- Birthe Gjerdevik, Universitetet i Bergen (UiB)
- Sofie Kjernsli-Wijen, NOKUT
- Anett Nordby, HK-dir / Samordna opptak

Fra Sikt deltok Karen Skadsheim Sikkeland, Kjartan Iversen og Geir Magne Vangen.

Avgjørelser og funn knyttet til mandatet

Referansegruppen ble enige om avgjørelser og retninger innen alle de tre kjernetemaene i mandatet. Avgjørelsene beskrives nedenfor.

Studieretninger: Modell 1 er valgt

Referansegruppen valgte Modell 1 for håndtering av studieretninger. Det betyr at studieretning er ett felles konsept i FS, der lærestedet avgjør hvorvidt studieretningen enten skal tilbys gjennom opptak eller velges av studenten etter studiestart gjennom å flagge studieretningen som søkbar eller ikke i forkant av at utdanningen tilbys i opptak.

Gruppen vurderte to alternativer:

Modell 1: Én felles enhet med søkbarhetsflagg. En studieretning kan enten tilbys i opptak eller velges som veivalg underveis i studiet — styrt av ett felt.

Modell 2: To adskilte entiteter med ulike begreper for studieretninger med opptak og fordypninger som velges i studieløpet.

Gruppen fant ingen grunn til å innføre et konseptuelt skille mellom de to brukstilfellene. Modell 1 dekker behovet for fleksibilitet over tid, for eksempel at en studieretning bytter mellom å ha opptak og å være et internt veivalg.

Et studieprogram har enten opptak direkte på programnivå eller opptak til to eller flere navngitte studieretninger — ikke begge deler. Søkbarheten angis av lærestedet i FS før informasjonen overføres til utdanningsregisteret og gjøres tilgjengelig for opptak.

Felt for å angi om en studieretning er søkbar finnes allerede i FS i dag. Ny løsning vil bygge videre på dette prinsippet.

Merk ellers at gruppen ikke har tatt stilling til hvordan søkbarhetsflaggingen skal registreres. Implementasjon av modellen er en separat sak som ivaretas av Sikt.

Referansegruppen meldte i tillegg behov for en form for frekvensregel for studieprogram, tilsvarende det som allerede finnes for emner, slik at studieprogramkull kan opprettes automatisk. Gruppen mente at studieretninger ikke nødvendigvis trenger en egen frekvensregel. Frekvensregelen på programnivå kombinert med søkbarhetsangivelsen på studieretningsnivå er tilstrekkelig.

Informasjonsmodellen: hva vi er enige om

Gruppen er enig om følgende prinsipper for informasjonsmodellen:

Studieprogram, emner og kurs er selvstendige utdanninger som registreres i FS (studieinformasjonssystemdelen) med angivelse av tid og sted (kullcampus). Disse overføres automatisk til utdanningsregisteret, hvor utdanningen tildeles unik ID og danner grunnlaget for at opptak kan gjennomføres til utdanningen og studieretter tildeles.

Både studieprogram, emner og kurs må ha en instans som angir tid og sted for hvor og når utdanningen finner sted. Utdanningsinstansen for studieprogram er studieprogramkull, mens det for emner er undervisningsenhet og for kurs er kursenhet.

Det vil utarbeides en løsning som tillater søknad om opptak til studieretninger. Hvordan dette løses vil spesifiseres i løsningsarkitekturen, og hva dette betyr for registreringer før de samordna opptakene i 2027 vil Sikt angi i en egen brukerveiledning.

Registreringen av utdanningen og utdanningsinstansen i FS, og opplysninger som knyttes til den i opptak (søknadsfrister, opptakskrav og studieplasser) er to separate operasjoner. Utdanningstilbudet i opptak erstatter det som i dag kalles opptaksstudieprogram, og tilfører opptaksspesifikk informasjon. Opptak får ikke redigere på informasjon om selve utdanningen.

Studieretningen og studieprogramkullet MÅ være opprettet i FS før en utdanning kan tilbys i opptak. Det er dette som gjør utdanningen tilgjengelig i utdanningsregisteret og deretter i opptaksmodulen.

Søkere skal kunne tas opp direkte til emner og kurs. Emnene og kursene trenger ikke å inngå i et studieprogram for at opptak skal kunne gjennomføres. Gruppen er prinsipielt enige i denne retningen, men påpeker at det må tilbys en egen løsning for vurdering av GSK og spesielle opptakskrav som er uavhengig av ordinær søknadsbehandling. Dette behovet vil ikke dekkes i informasjonsmodellen.

Navnestandard for utdanninger

Gruppen støttet hypotesen om at navnefeltet for studieprogram ikke bør inneholde informasjon som kan utledes fra standardiserte metadata.

Informasjon som skal hentes fra metadata inkluderer blant annet: normert progresjon (heltid/deltid), varighet, lærested, studiested, startkull, studienivå (NKR og NUS, ISCED), fagområde (NUS, ISCED) og undervisningsorganisering.

Informasjonsmodellen vil kreve at lærestedene gjør en vurdering av navngivning for studieprogram og søkbare studieretninger for å unngå duplisert informasjon. Sikt vil utarbeide en veiledning med anbefalt praksis for navnestandard før de samordna opptakene i 2027.

HK-dir understreker at utdanningstilbud som er like på tvers av læresteder bør ha likelydende navn så langt det lar seg gjøre, slik at det er enkelt for søkere å orientere seg. Det kan gjelde rammeplanstyrte utdanninger og andre standardiserte utdanninger som tilbys på tvers av læresteder.

UiB påpekte at de har styrevedtatte programnavn som inneholder nivåangivelse. Sikt mener at slik informasjon skal standardiseres ut fra metadata, og at dobbel informasjon til søkere bør unngås.

Undervisningsorganisering bør angis med egne standardiserte kategorier, ikke som del av programnavnet. Eksisterende DBH-kategorier er ikke tilstrekkelig dekkende. Sikt er i dialog med HK-dir og DBH om dette.

Heltid/deltid og norsk/engelsk som tilbudsegenskaper

Gruppen er enige om retningen: det bør være mulig å tilby samme utdanning på heltid og deltid, og på norsk og engelsk, uten at utdanningen opprettes flere ganger i FS.

Dette er ikke planlagt å være på plass til samordna opptak i 2027. Inntil videre registreres heltids- og deltidsstudier, og norsk- og engelskspråklige varianter, som separate utdanninger slik som i dag. En endring her krever utvikling i FS og avklaring med KD og DBH om rapporteringsregime.

Kapasitet, finansiering og studieplasser

Gruppen er enige om at antall studieplasser, søknadsfrister og liknende opptaksspesifikke opplysninger hører hjemme i opptaket, ikke i registreringen av selve utdanningen.

Finansiering: Gruppen er enige om at det bør kunne tilbys plasser på samme utdanning med ulik finansiering, uten at utdanningen opprettes flere ganger. Dette krever avklaring med KD og DBH og løses ikke til 2027. Inntil videre registreres studier med ulik finansiering som separate utdanninger.

Kvalifikasjonsinformasjon og gradsangivelse

Gruppen er enige om at det bør være synlig for søkere hvilken kvalifikasjon en utdanning gir, for eksempel mastergrad i filosofi, eller bevis på fullført videreutdanning.

Kvalifikasjonsinformasjon er ikke planlagt å være en del av informasjonsflyten til utdanningsregisteret i 2027.

Migrasjonsarkitektur for samordna opptak 2027

Referansegruppen bekreftet Sikts hypotese for overgangsordningen frem mot samordna opptak 2027:

Studieretninger som er registrert på aktive studieprogram med opprettet studieprogramkull for høsten 2027, overføres til utdanningsregisteret og blir tilgjengelige for opptak. Lærestedene angir i FS om studieretningen skal ha opptak eller ikke før informasjonen sendes til utdanningsregisteret.

Valget er enten/eller: enten har programmet opptak på programnivå, eller så har det opptak til bestemte studieretninger. Det er ikke mulig å ha begge deler på samme program.

Antatt flyt for 2027: Lærestedet oppretter og vedlikeholder studieprogram og studieretninger i FS (foreløpig via FS-klienten). Studieprogramkull, dvs både kull og campus registreres. Informasjonen overføres til utdanningsregisteret hvor det kan hentes av opptak. Utdanningstilbudet opprettes og administreres i opptaksmodulen i FS Admin.

Gruppen understreker behovet for tydelig brukerveiledning som forklarer hva som registreres hvor, og når i prosessen det må være på plass.

Andre funn og betraktninger fra gruppen

Referansegruppen løftet en rekke spørsmål og observasjoner som ikke faller direkte inn under informasjonsmodell-mandatet, men som er viktige for den videre utviklingen av FS.

Behov for brukerveiledning og kommunikasjon

Det var gjennomgående i gruppen at skillet mellom det som registreres i studieinformasjonssystemet (SIS-delen av FS) og det som registreres og administreres i opptaksmodulen, ikke er godt nok kommunisert. Gruppen etterlyser tydelig veiledning som beskriver:

- Hva registreres i FS og hva registreres i opptaksmodulen?
- I hvilken rekkefølge må ting være på plass?
- Hva er frister for å ha kullcampus på plass, særlig for EVU-emner og andre utdanninger som ikke inngår i samordna opptak?

Sikt vil utarbeide slik veiledning som en del av forberedelsene til samordna opptak 2027.

Utdanningsregisterets rolle i dataflyten mellom SIS og opptak

Gruppen gjorde ellers en refleksjon rundt at etableringen av utdanningsregisteret som ny komponent i prosessen for å opprette og vedlikeholde studieprogrammer har ført til endel støy og misforståelser.

For læresteder som er FS-kunder er flyten mellom SIS (studieinformasjonssystemdelen av FS) og utdanningsregisteret automatisk integrert. Det utdanningsregisteret gjør er å lagre utdanninger som er overført, og gjøre informasjonen tilgjengelig for opptaksdelen, slik at utdanninger ikke må gjenregistreres manuelt for å kunne bli utdanningstilbud i opptak.

Opptaksspørsmål som faller utenfor informasjonsmodellen for utdanning

Gruppen identifiserte en rekke opptaksbehov som ikke påvirker informasjonsmodellen for utdanning, men som opptakssystemet må løse:

PPU og komplekse fagkombinasjoner: Studenter ved PPU angir ønskede fagkombinasjoner som ikke er organisert som studieretninger. UiB viste at dette raskt kan føre til svært mange studieretninger dersom det modelleres som søkbare studieretninger. Gruppen mener at opptakssystemet må støtte at fagkombinasjoner oppgis av søker, uten at dette løses i informasjonsmodellen.

Opptak til ulike kull innenfor samme opptak (NMH): Norges musikkhøgskole tar opp studenter til senere studieår, for eksempel «2. avdeling», med egne opptakskrav. Dette er verken en studieretning eller et eget studieprogram, og NMH mener det er en opptaks- og/eller innpassingsproblematikk som må løses i opptakssystemet. Også andre læresteder benytter seg også av denne praksisen.

Enkeltemneopptaket og GSK-vurdering (UiO/OsloMet): Prinsipielt støtter gruppen direkteopptak til emner, men påpeker at GSK-vurdering og vurdering av spesielle opptakskrav i forbindelse med enkeltemneopptaket ikke lar seg gjennomføre innenfor tidsrammene for ordinær søknadsbehandling. Sikt tar til etterretning at det må utarbeides en løsning for GSK-vurdering og vurdering av spesielle opptakskrav.

Kvoteflyt (UiO): Dersom det er ledige plasser i én søkergruppe, bør de kunne flyttes til en annen. Dette er en opptaksfunksjon.

Rapportering, akkreditering og studieoppbygning

Gruppen berørte tre temaer som Sikt vil arbeide videre med i egne løp:

Rapporteringsprogram: Studieprogrammer som kun eksisterer av rapporteringshensyn bør fases ut. Emner og kurs skal kunne rapporteres direkte, uten at de trenger å inngå i et studieprogram. Dette krever endringer i rapporteringsregimet og avklaring med KD og DBH. Fagskoler har allerede delvis denne ordningen. Sikt ønsker å standardisere og samordne dette for høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning.

Akkreditering: Akkreditering er tilleggsinformasjon på en utdanning, ikke et kriterium for om den kan registreres i FS og utdanningsregisteret. Det forutsettes derimot at utdanninger er godkjent av relevant akkrediteringsmyndighet før de kan utlyses som utdanningstilbud.

Studieoppbygning og emnekombinasjon: Effektene av studieretningsvalg og andre veivalg i studieløpet, samt erstatning av emnekombinasjon, vil bli arbeidet med i et eget løp knyttet til studieprogramstruktur og studieplan.

Videre arbeid

Referansegruppens arbeid er avsluttet. Sikt vil følge opp med:

- Intern workshop for å konkretisere målarkitektur og overgangsarkitektur, med utgangspunkt i referansegruppens funn
- Veiledning til lærestedene om registreringer frem mot samordna opptak 2027 over sommeren
- Kommunikasjon til sektoren om hva ny løsning innebærer, og hva som skjer med funksjonalitet for opprettelse og vedlikehold av studieprogram i FS-klienten (studieprogram samlebilde er planlagt meldt avviklet 31. mars 2027) kommer over sommeren
- Egne, senere oppfølgingsløp for rapportering, akkreditering og studieoppbygning

Vedlegg:

Vedlegg 1: Informasjonsmodell for studieprogram (oppdatert) se neste side

Standardisert FS-SIS og opptaksmodell som svarer til utdanningsregisteret - inkludert student

